

СТАНОВИЩЕ

от **проф. д-р Блага Иванова Благоева**; УНСС, катедра „Политология“

Научна специалност: 3.3.Политически науки

Относно: дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“,

Професионално направление 3.3.Политически науки,

Научна специалност Политология - Национален политически процес,

Докторска програма „Политология”

СУ „Св. Климент Охридски“,

Философски факултет, Катедра „Политология“

Тема на дисертационния труд: **„Предпоставки за радикализацията на социалдемократическото движение в България, 1891-1923. Българската работническа социалдемократическа партия (тесни социалисти) – от социалдемокрация към комунизъм“**

Автор на дисертационния труд: **Кристиан Красимиров Стефанов**

1. Данни за докторантурата, дисертацията, автореферата и публикациите.

В качеството си на член на НЖ потвърждавам следните факти:

- (1) Обучението е осъществено в редовна форма на докторската програма.;
- (2) Дисертационният труд е обсъден и предложен за публична защита от катедра „Политология“ при Философски факултет на СУ.;
- (3) Спазени са всички процедурни и законови изисквания по насрочената процедура по публична защита.;
- (4) Дисертантът е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 26, ал. 2 и 3 на ЗРАСРБ и съответно по чл. 24, ал. 1 на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ;
- (5) Авторефератът съдържа необходимите елементи и информация, които съответстват на/и адекватно отразяват съдържанието на дисертационния труд. Отбелязвам, че в автореферата липсва, изведена от дисертанта самооценка на приносните моменти, макар тя косвено да присъства в съдържанието.;
- (6) Представена е справка за необходимите публикации – 3 публикации на български език (за едната е представена служебна бележка, че е под печат). Посочените публикации отразяват отделни проблеми от дисертационното изследване.

Представеният за защита дисертационен труд е актуален за българската политическа теория, защото дава задълбочена и систематизирана информация както за историята на

българския политически процес така и съвременна интерпретация на процесите в социалдемократическото движение в България от края на XIX-ти и началото на XX век. Нещо повече, във фокус са поставени предпоставките за радикализацията на социалдемократията и прехода от социалдемократия към комунизъм чрез анализ на БРСДП (т.с.), което изначално съдържа спорни и предизвикващи научен дебат възможности за анализ, надхвърлящ стандартната исторически интерпретация. Тъкмо този ракурс в анализа, обаче поставя и много рискове и опасности. Става дума за мотивиране и теоретична защита на избор на проблемни полета, за критерии при подбор на аргументите, за избор на теоретични подходи.... Изисква се изключителна широчина на мисленето, теоретични натрупвания, историческа култура и точно изследователско фокусиране, за да бъде изследването не просто исторически разказ, а задълбочен анализ. Ето защо приветствам избора на тема от страна на докторанта и оценявам всички трудности, пред които е бил изправен автора на дисертацията.

Темата на изследването е коректно формулирана. Самото то се отличава с балансирано съчетаване на теоретични познания, авторова аргументация и умения за обобщения.

В съдържателно отношение изследването на Кристиан Стефанов се характеризира с прецизност на анализа, свободна интерпретация на тези и авторски мнения, коректност при позовавания и цитирания.

В структурно отношение трудът е балансиран и „следва“ заглавието на дисертацията – всеки от основните фактори за радикализацията е анализиран в самостоятелна структурна единица; наред с другите изискуеми елементи на изследването – увод, заключение и библиография.

Общият обем на дисертацията – 274 страници (241 страници основен текст) изцяло отговаря на (и дори надхвърля) утвърдените стандарти. Използваните литературни източници, коректно разделени на монографии и статии, на материали от пресата и на архивни документи са напълно удовлетворителни като времева актуалност и тематична насоченост.

В Увода са налице изискуемите атрибути – обект и предмет; основна цел; методологически инструментариум (който е използван адекватно и продуктивно); теоретична рамка; логика (план) на изследването; изследователски хипотези. Изключително добро впечатление прави, че докторантът демонстрира висока степен на

познаване на научната литература по изследваната проблематика, адекватно и продуктивно я използва и коментира мотивирано и компетентно.

Анализът е логичен и последователно представя основните фактори за радикализация на социалдемократията в България: селската протестна политика; идеологическите сблъсъци; общественно-политическата криза през Балканските и Първата световна война; международното комунистическо движение и Коминтерна; политическо насилие в следвоенна България. Много добро впечатление прави, че посочените фактори не са анализирани самоцелно, а в контекста на формулираните автори хипотези, като се търси вътрешната обвързаност между факторите, предполагащи радикализацията. Всяка от главите завършва с прецизно формулирани изводи и заключения от анализа. Това показва добра степен на осмисленост и личната позиция на автора.

Като достойнство на цялото дисертационно изследване определям и стремежът на автора към максимална обективност на анализи и дистанцирането от крайни политически оценки и пристрастия.

Наред с посоченото, в изследването са използвани и фигури и схеми (авторови), които онагледяват текста и систематизират изводите.

Заключението синтетично представя получените резултати и изводи, до които авторът достига.

В съдържателно отношение си позволявам да открия, следвайки логиката и структурата на текста, следните безспорни достойнства на дисертационното изследване:

- (1) Анализът на политическата радикализация в България е поставен в контекста на „модерната европейска политика“, а радикализацията на социалдемократията у нас е разгледана на основата на разбирането за „политическа радикализация“, дефинирана като „еволуция в идеологията, теорията и светогледа на даден социален агент“.
- (2) Изследването е осъществено и контекстуализирано в интердисциплинарни рамки. То използва както подходи от модернизационните теории (утвърдени в областта на политическата социология и политология), така и подходи от „новите тенденции в социална и политическа историография, засягащи темите за радикалната политика в началото на 20 век“.
- (3) Продуктивно е използван моделът на Стефано Бартолини („Политическата мобилизация на европейската левица, 1860 -1980“) за обяснение на относителната сила на комунистическите партии в Европа при анализ на радикализацията на социалдемократическото движение в България. Защитена

и доказана е тезата, че независимо от „някои нюанси, специфики и допълнения, българският случай кореспондира добре с очертаните в теорията и изследванията на други страни макросоциални фактори и политически механизми, водещи до появата на политическо насилие и радикална комунистическа политика“.

- (4) На основата на така очертаната теоретична рамка, авторът на дисертационното изследване извежда и анализира основните фактори в процеса на радикализация на социалдемократията в България: селската протестна политика; идеологическите сблъсъци; обществено-политическата криза през Балканските и Първата световна война; международното комунистическо движение и Коминтерна; политическо насилие в следвоенна България. Проявлението и силата на влияние на посочените фактори е разгледана не просто в историческа последователност и контекст, а чрез методите на политологичния анализ.

2. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Приносните моменти в дисертационното изследване, според моята оценка са свързани със следното:

Първо, дисертационното изследване **допълва и обогатява българската специализирана литература по темата за политическата радикализация и за факторите, които я определят**. Авторов принос е, че на основата на инструментариума на политическата наука е направен опит за идентифициране, дефиниране и обогатяване на проблемни и дискуссионни въпроси по темата за радикалната лява политика на Балканите и за механизмите за радикализацията на БРСДП (т.с.). Посочените проблеми дисертантът поставя както в общия европейски контекст на политическа промяна през 19 век, така и в кризата, резултат от Първата световна война и политическото насилие и идеологически радикализъм в Европа.

Второ, анализът на радикализацията на социалдемократията в България е **осъществен на основата на модела на Бартолини за „стагниращата модернизация“**, като са открити спецификите и особеностите на процеса в национални рамки.

Трето, изведени, систематизирани и анализирани са **основните фактори за радикализация на БРСДП (т.с.)** на основата на интердисциплинарен подход. Посочените фактори са анализирани комплексно, в техните взаимни връзки и субординация.

Четвърто, приносен елемент да дисертационното изследване има и **въвеждането в научна употреба на факти и доказателствен материал от архивни материали и оригинални документи**, някои от които неизползвани до сега.

3. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам сериозни съдържателни критични бележки. Позволявам си един въпрос, свързан с твърдението на докторанта, че определени „комунални стандарти се превръщат в организационната и политическа основа за формиране на „простонародната политическа култура“ - термин обозначаващ моралните представи, митологии, усещания за легитимност и социална справедливост споделяни от долните съсловия в ранно модерна Европа, които позволяват политическата мобилизация и инициирането на колективни репертоари на протест в момент на криза, застрашаваща обичая и установения от традицията начин на живот“.

Въпросът ми е: Как влияе характерът (и характеристиките) на българската национална политическа култура върху процесите на радикализация на социалдемократията в България?

4. Заключение

Дисертационния труд на Кристиан Стефанов съдържа теоретични и приложно-практически резултати. Оценявам, че дисертационния труд удовлетворява изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. Ето защо предлагам на научното жури да присъди на Кристиан Стефанов ОНС „доктор“ в професионално направление 3.3. Политически науки (Политология – Национален политически процес) .

05.02.2025, София

Подпис:

(проф. д-р Блага Благоева)